

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з
навчально-методичної роботи
 Ярослав ШТАНЬКО
«31» серпня 2026 р.

ОСНОВИ ГРУПОВОЇ РОБОТИ В ПСИХОЛОГІЇ
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Освітньо-професійна програма:	«Психологія»
Освітній рівень:	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	Українська
Семестр викладання	5

м. Івано-Франківськ
2026

РОЗРОБНИК:

д. психол. н., професор,

професор кафедри психології

Олег МАТЕЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології

протокол № 1 від 28.08.2026

завідувач кафедри психології

Олена ХАЛІК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Олена ХАЛІК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №1 від 31.08.2026 р.

e-mail	oleg.mateyuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра психології, 316 аудиторія
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни «Основи групової роботи в психології»

Навчальна дисципліна «Основи групової роботи в психології» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння психологічних засад організації та ведення групової роботи, закономірностей функціонування і розвитку психологічних груп, групової динаміки та професійної діяльності психолога як ведучого групи. Курс поєднує теоретичні положення групової психології із практичними підходами до проєктування, проведення та оцінювання різних форматів групової роботи.

У межах дисципліни розглядаються типи психологічних груп, їх цілі, структура, склад, формат і організаційні умови. Аналізуються тренінгові, психоосвітні, підтримувальні, кризові, реабілітаційні та супервізійні групи. Значна увага приділяється груповій динаміці, стадіям розвитку групи, нормам, ролям, статусам і груповій культурі, а також формуванню згуртованості, психологічної безпеки та довіри.

Окремий змістовий блок присвячено професійній позиції та мікронавичкам ведучого групи. Розглядаються стилі ведення, професійна відповідальність і межі впливу психолога, а також практичні навички відкриття групи, фасилітації дискусії, роботи з мовчанням, опором, монополізацією, складними учасниками та груповою напругою. Формуються навички проведення рефлексії, зворотного зв'язку і дебрифінгу.

Важливе місце займає аналіз групового впливу та складних групових процесів: конформності, поляризації, групового мислення, впливу більшості й меншості, а також конфліктів у групі. Окремо розглядаються можливості використання окремих інструментів нейролінгвістичної психотерапії — рапорт, калібрування, метамодельних запитань, рефреймінгу, роботи з ресурсними станами та перцептивними позиціями — з урахуванням професійної доцільності та меж їх застосування.

Завершальна частина дисципліни присвячена онлайн- і гібридним групам, професійній етиці та оцінюванню ефективності групової роботи. Розглядаються особливості роботи психолога в цифровому середовищі, професійні межі, відповідальність за психологічну безпеку учасників, критерії результативності та способи оцінювання власної діяльності.

Дисципліна має виражену практичну спрямованість і сприяє розвитку здатності психолога проєктувати та організовувати групову роботу, аналізувати групову динаміку, створювати умови психологічної безпеки, застосовувати базові мікронавички ведення групи, фасилітувати взаємодію, працювати зі складними ситуаціями та конфліктною напругою, проводити рефлексію і дебрифінг, адаптувати групову роботу до онлайн-формату та оцінювати її ефективність.

Метою навчальної дисципліни «Основи групової роботи в психології» є формування у здобувачів вищої освіти системного наукового розуміння психологічних засад групової роботи, закономірностей функціонування та розвитку психологічних груп, особливостей групової динаміки, групового

впливу, формування норм, ролей, статусів, згуртованості, психологічної безпеки та довіри, а також розвиток здатності проєктувати, організовувати й професійно вести різні типи психологічних груп, застосовувати навички групового ведення, конструктивно працювати зі складними ситуаціями та конфліктами, здійснювати групову рефлексію, забезпечувати зворотний зв'язок і проводити дебрифінг, адаптувати групову роботу до онлайн- та змішаного формату, дотримуватися професійно-етичних норм і оцінювати ефективність групової роботи психолога..

Завданнями навчальної дисципліни є:

- формування наукових знань про психологічну природу, закономірності функціонування та розвитку груп, особливості групової взаємодії та специфіку групової роботи як професійної діяльності психолога;
- формування розуміння основних типів психологічних груп, їхніх цілей, завдань, функцій та особливостей організації тренінгових, психоосвітніх, підтримувальних, кризових, реабілітаційних і супервізійних груп;
- засвоєння психологічних засад проєктування групи: визначення мети, складу та критеріїв участі, вибору формату, тривалості, структури й умов функціонування групи;
- формування розуміння закономірностей групової динаміки, основних стадій розвитку групи, механізмів переходу між ними та чинників, що визначають ефективність групового функціонування;
- засвоєння психологічних механізмів формування групових норм, ролей, статусів і групової культури, а також розуміння їхнього впливу на поведінку та взаємодію учасників;
- формування знань про психологічні засади групової згуртованості, психологічної безпеки та довіри, чинники їх формування, підтримання й порушення в процесі групової роботи;
- розвиток здатності визначати професійну позицію ведучого групи, обирати адекватний стиль керівництва, усвідомлювати межі професійної влади та відповідальності психолога;
- засвоєння основних навичок групового ведення, способів встановлення та підтримання контакту з учасниками, постановки запитань, активного слухання, спостереження за груповими процесами, регулювання взаємодії та підтримання робочої атмосфери;
- формування розуміння психологічних механізмів групового впливу, зокрема конформності, групової поляризації, групового одностайства та впливу меншості, а також розвиток здатності розпізнавати їх прояви у груповій взаємодії;
- розвиток здатності розпізнавати й аналізувати складні форми поведінки учасників та складні ситуації в групі, визначати психологічні причини їх виникнення й обирати адекватні способи професійного реагування;
- формування знань про психологічну природу конфліктів і групової напруги, механізми їх виникнення та розвитку, а також засвоєння способів конструктивного реагування ведучого на конфліктні процеси в групі;

- засвоєння психологічних засад групової рефлексії, зворотного зв'язку та дебрифінгу як засобів усвідомлення групового досвіду, його опрацювання й оцінювання результатів групової роботи;

- формування знань про особливості функціонування онлайн- та змішаних груп, психологічні можливості й обмеження цифрового середовища, а також способи адаптації методів групового ведення до різних форматів взаємодії;

- формування професійно-етичної компетентності у сфері групової роботи, розуміння меж психологічного впливу, принципів конфіденційності, добровільності та безпеки учасників, а також розвиток здатності оцінювати ефективність групової роботи психолога.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- предмет, завдання, основні категорії та сучасні підходи до групової роботи в психології;

- сутність і типи психологічних груп, їхні цілі, функції, особливості складу, організації та функціонування;

- закономірності групової динаміки, стадії розвитку групи, механізми формування групових норм, ролей, статусів і групової культури;

- психологічні механізми формування згуртованості, психологічної безпеки та довіри в групі;

- професійну позицію, стилі ведення групи, межі влади та відповідальності ведучого;

- основні навички й прийоми групового ведення, способи підтримання взаємодії, регулювання групових процесів і роботи зі складними ситуаціями;

- психологічні механізми групового впливу, конформності, поляризації, групового однодумства та впливу меншості;

- психологічні засади виникнення й розвитку конфліктів та групової напруги, способи конструктивного реагування ведучого;

- принципи групової рефлексії, зворотного зв'язку та дебрифінгу, особливості роботи в онлайн- та змішаних групах;

- професійно-етичні засади групової роботи, межі психологічного впливу та основні підходи до оцінювання її ефективності.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- аналізувати групові процеси на основі наукових понять, теорій і сучасних підходів психології;

- визначати цілі, тип, склад, структуру, формат і умови функціонування психологічної групи;

- аналізувати групову динаміку, стадії розвитку групи, особливості групових норм, ролей, статусів, згуртованості та групової культури;

- визначати психологічні чинники формування безпечного групового середовища, довіри та конструктивної взаємодії;

- застосовувати основні навички групового ведення, підтримувати робочий контакт, спостерігати за груповими процесами та регулювати взаємодію учасників;

- розпізнавати прояви групового впливу, конформності, поляризації, групового однодумства та впливу меншості;
- аналізувати складні ситуації та конфлікти в групі, визначати їхні психологічні причини й добирати адекватні способи реагування;
- застосовувати прийоми групової рефлексії, зворотного зв'язку та дебрифінгу, адаптувати групову роботу до онлайн- та змішаного формату;
- дотримуватися професійно-етичних норм, визначати межі психологічного впливу та оцінювати ефективність групової роботи;
- формулювати науково обґрунтовані висновки та професійні рекомендації щодо організації, ведення й удосконалення групової роботи психолога.

Шифри та зміст компетентностей і програмних результатів навчання наведено відповідно до ОПП «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для відповідного року вступу в чинній редакції.

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.	ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).
ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПРН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	
ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.	
ЗК9. Здатність працювати в команді.	

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.	ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань у тому числі демонструвати лідерські якості.
СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).	ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.	ПРН19. Розробляти та впроваджувати психоедукаційні інтервенції, спрямовані на підвищення психологічної грамотності, розвиток життєвих ресурсів і формування навичок самопомоги в різних вікових та соціальних групах.
СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.	ПРН21. Виявляти та аналізувати психологічну природу конфліктів у міжособистісному, груповому й соціальному середовищі; добирати ефективні стратегії їх врегулювання, прогнозувати результати психологічної інтервенції в конфлікт та оцінювати її вплив на особистість і мікросоціум.
СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	3		
Семестр	5		
Кількість кредитів ЄКТС	6		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	28 г	6 г
	семінари, практичні	56 г	12 г
Самостійна робота		96 г	162 г

Форма підсумкового контролю	Залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Вступ до спеціальності Основи психології Психологія розвитку особистості Навчальна практика 1 Навчальна практика 2	Організаційна психологія Реабілітаційна психологія Виробнича практика

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційні засади групової роботи.

Тема 1. Групова робота як професійний формат діяльності психолога (2 год.)

Поняття групової роботи в психології. Група як специфічне соціально-психологічне середовище та простір взаємодії, навчання, підтримки й психологічних змін. Відмінності між індивідуальною та груповою формами психологічної роботи. Переваги, можливості та обмеження групового формату.

Основні цілі та завдання групової роботи психолога. Групова взаємодія як чинник особистісного розвитку, набуття нового досвіду, формування навичок, подолання труднощів і підтримання психологічного благополуччя. Значення взаємодії між учасниками, групового досвіду та спостереження за іншими у психологічній роботі.

Професійна роль психолога у створенні та підтриманні групового процесу. Відповідальність за організацію безпечного середовища, дотримання етичних принципів, структурування роботи та регулювання групової взаємодії. Професійні межі групового впливу та умови ефективної групової роботи.

Питання для самостійного вивчення. У чому полягають психологічні переваги групового формату порівняно з індивідуальною роботою?

Тема 2. Типи психологічних груп: тренінгові, психоосвітні, підтримувальні, кризові, реабілітаційні, супервізійні (2 год.)

Основні підходи до класифікації психологічних груп за метою, складом учасників, тривалістю, характером взаємодії та завданнями психологічної роботи. Співвідношення понять психологічної, тренінгової, психоосвітньої, підтримувальної, кризової, реабілітаційної та супервізійної групи.

Особливості тренінгових і психоосвітніх груп. Формування знань, умінь, навичок і способів поведінки як основна мета роботи. Специфіка підтримувальних груп, спрямованих на взаємну підтримку, обмін досвідом та зниження психологічного напруження. Умови та межі застосування різних типів груп.

Кризові, реабілітаційні та супервізійні групи. Особливості роботи з учасниками, які переживають кризові ситуації або потребують психологічного відновлення. Супервізійна група як простір професійного аналізу діяльності психолога. Вибір типу групи відповідно до потреб учасників і мети психологічної роботи.

Питання для самостійного вивчення. Які критерії є визначальними під час вибору типу психологічної групи для конкретного запиту?

Тема 3. Побудова психологічної групи: мета, склад, формат, тривалість, критерії участі (2 год.)

Проектування психологічної групи як етап професійної підготовки групової роботи. Визначення мети, завдань і очікуваних результатів. Взаємозв'язок між метою групи, її складом, форматом і способами організації роботи.

Формування складу групи. Критерії включення та обмеження участі, однорідність і різноманітність складу, кількість учасників, вікові та соціально-психологічні характеристики. Значення відповідності особливостей учасників меті та формату групи.

Організаційні параметри групи: тривалість роботи, частота зустрічей, тривалість окремого заняття, місце проведення та формат взаємодії. Початкова організація групового процесу, інформування учасників про умови роботи та узгодження очікувань.

Питання для самостійного вивчення. Як склад і організаційні параметри групи впливають на можливість досягнення її мети?

Тема 4. Групова динаміка: стадії розвитку групи (2 год.)

Поняття групової динаміки та основні закономірності розвитку групи. Група як система, що постійно змінюється під впливом взаємодії її учасників. Співвідношення індивідуальних і групових процесів.

Основні стадії розвитку групи: формування, орієнтація та встановлення взаємодії, виникнення напруження й диференціації ролей, нормування, продуктивна діяльність і завершення роботи. Особливості поведінки учасників та завдання ведучого на різних етапах.

Перехід між стадіями розвитку групи. Чинники, що прискорюють або ускладнюють розвиток групи. Значення своєчасного розпізнавання змін у груповій динаміці для підтримання ефективності та психологічної безпеки.

Питання для самостійного вивчення. Чому конфлікт і напруження можуть бути закономірною частиною розвитку психологічної групи?

Змістовий модуль 2. Психологічні механізми функціонування групи.

Тема 5. Групові норми, ролі, статус і культура (2 год.)

Поняття групових норм та їхнє значення для регулювання поведінки учасників. Формальні й неформальні норми, їх виникнення, засвоєння та підтримання. Значення спільних правил для передбачуваності, безпеки й ефективності групової взаємодії.

Групові ролі та статуси. Формальні й неформальні ролі, їх виникнення та зміна в процесі розвитку групи. Лідерство, активність, підтримка, критична позиція, спостереження та інші способи участі в груповій взаємодії. Взаємозв'язок статусу, ролі та впливу учасника.

Групова культура як система спільних цінностей, очікувань, правил і способів взаємодії. Вплив культури групи на поведінку її учасників. Можливості ведучого щодо формування конструктивних норм і культури групової взаємодії.

Питання для самостійного вивчення. Як зміна групових норм може вплинути на поведінку та взаємодію учасників?

Тема 6. Згуртованість, психологічна безпека та довіра в групі (2 год.)

Поняття групової згуртованості та її значення для ефективності психологічної роботи. Чинники формування почуття належності до групи, взаємної підтримки та готовності до співпраці. Співвідношення згуртованості та групової продуктивності.

Психологічна безпека як умова відкритої та конструктивної взаємодії. Можливість висловлювати думки, ставити запитання, демонструвати невпевненість і ділитися особистим досвідом без страху приниження чи осуду. Чинники, що сприяють виникненню або порушенню психологічної безпеки.

Довіра між учасниками та до ведучого групи. Послідовність, передбачуваність, конфіденційність і повага як основи довірчих відносин. Способи підтримання згуртованості, довіри та психологічної безпеки на різних етапах групової роботи.

Питання для самостійного вивчення. Чи може висока згуртованість групи за певних умов перешкоджати критичному мисленню її учасників?

Тема 7. Ведучий групи: професійна позиція, стиль, влада та відповідальність (2 год.)

Професійна позиція ведучого групи. Співвідношення ролей керівника, фасилітатора, експерта та учасника групового процесу. Межі професійної залученості та особистої участі психолога у груповій взаємодії.

Стилі ведення групи: директивний, недирективний і гнучкий підходи. Переваги та обмеження різних стилів залежно від типу групи, її мети, стадії розвитку та особливостей учасників. Адаптація стилю ведучого до групової ситуації.

Професійна влада та відповідальність ведучого. Вплив психолога на групові норми, взаємодію, розподіл уваги та прийняття рішень. Межі психологічного впливу, запобігання зловживанню владою та відповідальність за безпеку учасників.

Питання для самостійного вивчення. Який стиль ведення є найбільш доцільним на різних стадіях розвитку групи та чому?

Тема 8. Навички групового ведення: основні прийоми та способи взаємодії (2 год.)

Основні навички ведучого групи: активне слухання, спостереження, постановка запитань, уточнення, перефразування, узагальнення та відображення емоційного змісту висловлювань. Значення вербальної та невербальної поведінки психолога.

Керування групою взаємодією. Розподіл уваги, підтримання темпу роботи, залучення мовчазних учасників, регулювання надмірної активності, повернення групи до визначеної мети. Робота з паузами, емоційними реакціями та змінами групового настрою.

Втручання ведучого у груповий процес. Вибір часу, форми та інтенсивності втручання. Баланс між структурованістю та спонтанністю групової роботи. Типові помилки ведучого та способи їх попередження.

Питання для самостійного вивчення. Як визначити, коли ведучому необхідно втрутитися в груповий процес, а коли доцільно надати групі можливість самостійно відреагувати?

Змістовий модуль 3. Групова взаємодія, вплив і складні процеси

Тема 9. Груповий вплив: конформність, поляризація, групове однодумство, вплив меншості (2 год.)

Поняття та механізми групового впливу. Інформаційний і нормативний вплив групи на окремого учасника. Конформність як зміна суджень або поведінки під впливом групової більшості. Чинники, що посилюють або послаблюють конформність.

Групова поляризація як тенденція до посилення початкової позиції учасників у процесі групового обговорення. Групове однодумство як прагнення до збереження однаковості, що може супроводжуватися придушенням критичних позицій та ігноруванням альтернатив. Умови виникнення та можливі наслідки цих процесів.

Вплив меншості та його значення для групової динаміки. Послідовність, аргументованість і незалежність позиції меншості як чинники її впливу. Роль ведучого у підтриманні різноманітності позицій, критичного обговорення та запобіганні некритичній груповій однаковості.

Питання для самостійного вивчення. За яких умов групова однаковість сприяє ефективності роботи, а за яких стає перешкодою для прийняття якісних рішень?

Тема 10. Складні учасники та складні ситуації в групі (2 год.)

Поняття складної поведінки учасника групи. Надмірна активність, мовчання, опір, демонстративність, домінування, постійне порушення правил, уникнення участі та інші форми поведінки, що можуть ускладнювати груповий процес. Необхідність розглядати поведінку учасника в контексті всієї групової системи.

Психологічні причини складної поведінки. Потреба в увазі, контролі, безпеці, визнанні, захисті від психологічного напруження або попереднього

негативного досвіду. Відмінність між проблемною поведінкою та проявами індивідуальних особливостей учасника.

Стратегії професійного реагування ведучого. Встановлення меж, уточнення очікувань, індивідуальне звернення, повернення учасника до групового завдання та залучення групових ресурсів. Запобігання стигматизації, приниженню та виключенню учасника з групового процесу.

Питання для самостійного вивчення. Чому одна й та сама поведінка учасника може мати різне психологічне значення залежно від групового контексту?

Тема 11. Конфлікт у групі та робота ведучого з груповою напругою (2 год.)

Конфлікт як закономірний прояв розбіжностей у груповій взаємодії. Причини групових конфліктів: суперечності цілей, потреб, інтересів, цінностей, ролей і статусів. Відмінності між продуктивною суперечністю та деструктивним конфліктом.

Групова напруга та її прояви. Емоційне напруження, взаємні звинувачення, формування підгруп, уникнення взаємодії та посилення протистояння. Вплив нерегульованого конфлікту на згуртованість, психологічну безпеку та ефективність роботи групи.

Роль ведучого у роботі з конфліктом. Розпізнавання ранніх ознак ескалації, збереження нейтральної професійної позиції, прояснення позицій та інтересів учасників, підтримання правил взаємодії. Використання конфлікту як можливості для розвитку групи за умови його конструктивного опрацювання.

Питання для самостійного вивчення. За яких умов конфлікт у психологічній групі може стати ресурсом її розвитку?

Тема 12. Групова рефлексія, зворотний зв'язок і дебрифінг (2 год.)

Поняття та функції групової рефлексії. Усвідомлення учасниками власного досвіду, емоцій, способів взаємодії та змін, що відбулися під час групової роботи. Рефлексія як засіб інтеграції отриманого досвіду та перенесення його результатів у повсякденне життя.

Зворотний зв'язок у групі. Принципи конструктивного зворотного зв'язку, його своєчасність, конкретність, описовість і спрямованість на поведінку, а не на оцінювання особистості. Психологічні умови прийняття та надання зворотного зв'язку.

Дебрифінг як структуроване підсумкове опрацювання групового досвіду. Послідовність обговорення подій, переживань, їхнього значення та можливих висновків. Роль ведучого у забезпеченні психологічної безпеки під час рефлексії та дебрифінгу.

Питання для самостійного вивчення. Чим конструктивний зворотний зв'язок відрізняється від оцінювання особистості учасника?

Змістовий модуль 4. Сучасні формати, професійна етика та оцінювання групової роботи

Тема 13. Онлайн- та змішані групи (2 год.)

Особливості психологічної роботи в онлайн- та змішаному форматах. Відмінності безпосередньої та опосередкованої взаємодії. Вплив цифрового середовища на контакт, увагу, емоційне сприймання, участь і групову динаміку.

Організація онлайн- та змішаних груп. Вибір засобів комунікації, правила підключення, забезпечення конфіденційності, регулювання участі та підтримання групової взаємодії. Особливості роботи з технічними труднощами, перериваннями зв'язку та нерівномірною участю.

Психологічні можливості й обмеження цифрового формату. Способи підтримання згуртованості, довіри та психологічної безпеки в умовах просторової віддаленості учасників. Адаптація методів групового ведення до онлайн- та змішаного середовища.

Питання для самостійного вивчення. Які компоненти групової взаємодії найскладніше забезпечити в онлайн-форматі та як їх можна компенсувати?

Тема 14. Етика, межі професійного впливу та оцінювання ефективності групової роботи (2 год.)

Етичні засади групової роботи психолога. Добровільність участі, поінформованість, конфіденційність, повага до гідності учасників, недопущення дискримінації та психологічної шкоди. Особливості дотримання етичних принципів у груповому форматі.

Межі професійного впливу психолога. Співвідношення професійної влади, відповідальності та автономії учасників. Запобігання маніпуляції, примусу, залежності від ведучого та використанню групового впливу поза професійними цілями. Професійні межі взаємодії між ведучим і учасниками.

Оцінювання ефективності групової роботи. Співвідношення поставлених цілей і досягнутих результатів, оцінювання змін у знаннях, навичках, поведінці, взаємодії та психологічному стані учасників. Використання самооцінювання, спостереження, опитування та інших способів оцінювання. Рефлексивний аналіз роботи ведучого та визначення напрямів її вдосконалення.

Питання для самостійного вивчення. За якими критеріями можна визначити, що психологічна група була не лише змістовно насиченою, а й професійно та етично ефективною?

Зміст практичних занять

Практичне заняття 1. Види психологічних груп: що є і що не є групою психологічною роботою (2 год.)

1. Проаналізувати запропоновані приклади групової взаємодії та визначити, які з них належать до психологічної групової роботи, а які — ні.
2. Визначити мету, завдання, характер взаємодії та роль психолога у різних видах групової діяльності.
3. Порівняти індивідуальну та групову психологічну роботу за можливостями, обмеженнями, ризиками та очікуваними результатами.
4. Розподілити запропоновані приклади за основними типами психологічних груп: тренінгові, психоосвітні, підтримувальні, консультативні, кризові, реабілітаційні, супервізійні.
5. Обґрунтувати, у яких випадках груповий формат є доцільнішим за індивідуальну психологічну роботу.
6. Написати коротку аналітичну рефлексію: «За яких умов групова взаємодія стає психологічною роботою, а не просто спілкуванням людей у групі?».

Практичне заняття 2. Запит клієнтів → формат групи: тренінгова, психоосвітня, підтримувальна, консультативна тощо (2 год.)

1. Проаналізувати декілька запитів потенційних учасників та визначити психологічну проблему або потребу, що лежить в їхній основі.
2. Для кожного запиту визначити найбільш доцільний тип психологічної групи та обґрунтувати свій вибір.
3. Порівняти можливості тренінгової, психоосвітньої, підтримувальної, консультативної, кризової та реабілітаційної груп щодо роботи з одним і тим самим запитом.
4. Визначити випадки, коли груповий формат може бути недоцільним або потребувати додаткової індивідуальної роботи.
5. Сформулювати мету та 2–3 основні завдання обраної групи відповідно до визначеного запиту.
6. Провести коротке обговорення: «Чи можна один і той самий психологічний запит реалізувати в різних типах груп?»

Практичне заняття 3. Цільова аудиторія та критерії включення і виключення (2 год.)

1. Проаналізувати опис потенційної групи та визначити її цільову аудиторію за віком, психологічними потребами, життєвим досвідом та іншими релевантними характеристиками.
2. Сформулювати критерії включення учасників до групи відповідно до її мети та формату.
3. Визначити критерії, за яких участь у групі може бути недоцільною або потребувати іншого виду психологічної допомоги.

4. Проаналізувати ризики надмірно широких або надмірно вузьких критеріїв добору учасників.
5. Розробити короткий опис цільової аудиторії та критеріїв включення і виключення для запропонованої психологічної групи.
6. Написати коротку рефлексію: «Чому правильний добір учасників є умовою не лише ефективності, а й психологічної безпеки групи?»

Практичне заняття 4. Паспорт психологічної групи (2 год.)

1. Проаналізувати приклад паспорта психологічної групи та визначити його основні структурні компоненти.
2. Сформулювати назву, мету, завдання, цільову аудиторію та очікувані результати обраної групи.
3. Визначити оптимальну кількість учасників, тривалість програми, частоту зустрічей та формат проведення.
4. Сформулювати критерії включення та виключення, основні правила участі та умови забезпечення конфіденційності.
5. Розробити власний паспорт психологічної групи.
6. Представити паспорт групи та обґрунтувати відповідність його організаційних параметрів поставленим меті.

Практичне заняття 5. Формулювання цілей та очікуваних результатів (2 год.)

1. Проаналізувати приклади нечітко сформульованих цілей психологічної групи та визначити їхні недоліки.
2. Переформулювати загальні або декларативні цілі у конкретні, психологічно обґрунтовані цілі групової роботи.
3. Визначити очікувані результати для учасників на рівні знань, умінь, навичок, поведінки та групової взаємодії.
4. Встановити відповідність між метою групи, її завданнями, змістом занять та очікуваними результатами.
5. Розробити систему критеріїв, за якими можна буде оцінити досягнення поставлених цілей.
6. Провести взаємне оцінювання сформульованих цілей за критеріями конкретності, досяжності, відповідності запиту та можливості оцінювання.

Практичне заняття 6. Побудова окремого групового заняття (2 год.)

1. Проаналізувати структуру запропонованого групового заняття та визначити його основні етапи.
2. Сформулювати мету й очікувані результати окремого групового заняття відповідно до загальної програми групи.
3. Розробити послідовність етапів заняття: початок роботи → актуалізація теми → основна діяльність → обговорення → рефлексія → завершення.

4. Визначити завдання, методи та способи роботи ведучого на кожному етапі.
5. Розробити короткий план окремого групового заняття із зазначенням часу на кожен етап.
6. Представити розробку та обґрунтувати логіку побудови заняття.

Практичне заняття 7. Стадії розвитку групи: визначення стадії за ситуаційним завданням (2 год.)

1. Проаналізувати декілька ситуацій розвитку психологічної групи та визначити стадію, на якій перебуває кожна з них.
2. Виявити поведінкові, емоційні та комунікативні ознаки, за якими можна визначити стадію розвитку групи.
3. Порівняти особливості поведінки учасників на початковій, перехідній, продуктивній та завершальній стадіях.
4. Визначити основні труднощі, які можуть виникати на кожній стадії розвитку групи.
5. Запропонувати дії ведучого, які відповідають визначеній стадії.
6. Обґрунтувати відповідь: «Чому одна й та сама поведінка учасника може мати різне значення на різних стадіях розвитку групи?»

Практичне заняття 8. Втручання ведучого на різних стадіях розвитку групи (2 год.)

1. Проаналізувати ситуаційні завдання, що відображають різні стадії розвитку групи.
2. Визначити проблему групового процесу та необхідність втручання ведучого.
3. Запропонувати декілька можливих способів реагування ведучого та визначити переваги й ризики кожного.
4. Провести рольову вправу: один студент — ведучий, інші — учасники групи з визначеними моделями поведінки.
5. Проаналізувати ефективність втручання ведучого за критеріями своєчасності, доречності, професійності та впливу на групову динаміку.
6. Написати коротку рефлексію: «Коли невтручання ведучого може бути професійно обґрунтованим?»

Практичне заняття 9. Групові норми: як вони виникають і функціонують (2 год.)

1. Проаналізувати приклади формальних і неформальних норм у психологічній групі.
2. Визначити, як групові норми виникають, закріплюються та впливають на поведінку учасників.
3. Виявити конструктивні й деструктивні норми у запропонованому кейсі.

4. Провести вправу зі створення правил нової психологічної групи та визначити, які правила мають бути обов'язковими.
5. Проаналізувати роль ведучого у формуванні та підтриманні групових норм.
6. Сформулювати рекомендації щодо формування норм, які підтримують психологічну безпеку та продуктивну взаємодію.

Практичне заняття 10. Ролі й статуси: карта групової структури (2 год.)

1. Проаналізувати опис психологічної групи та визначити формальні й неформальні ролі її учасників.
2. Визначити статуси учасників та чинники, що впливають на їхнє становище в групі.
3. Побудувати схему групової структури із зазначенням ролей, статусів, взаємозв'язків та можливих підгруп.
4. Проаналізувати, як роль і статус учасника можуть впливати на його активність, впливовість та характер взаємодії.
5. Визначити можливі ризики закріплення деструктивних ролей і запропонувати способи їх корекції.
6. Написати коротку рефлексію: «Чи завжди формальний статус учасника відповідає його реальному впливу на групу?»

Практичне заняття 11. Згуртованість і почуття належності до групи (2 год.)

1. Проаналізувати ситуацію функціонування групи та визначити ознаки високої й низької згуртованості.
2. Визначити чинники, що сприяють формуванню почуття належності до групи.
3. Проаналізувати зв'язок між згуртованістю, взаємною підтримкою, активністю учасників та ефективністю групової роботи.
4. Розробити 3–5 способів підвищення згуртованості групи без використання примусу або штучного тиску на учасників.
5. Проаналізувати ситуацію, у якій надмірна згуртованість може створювати ризик групового однодумства.
6. Сформулювати рекомендації ведучому щодо підтримання балансу між згуртованістю та автономією учасників.

Практичне заняття 12. Психологічна безпека без примусу до саморозкриття (2 год.)

1. Проаналізувати ситуаційні приклади, у яких психологічна безпека групи підтримується або порушується.
2. Визначити чинники, що можуть викликати у учасників страх осуду, відкидання, приниження або примусу до особистого саморозкриття.

3. Проаналізувати межі добровільного саморозкриття та визначити, які дії ведучого можуть бути некоректними або потенційно травмувальними.
4. Розробити правила групової взаємодії, спрямовані на підтримання психологічної безпеки.
5. Провести рольову вправу «Відмова від саморозкриття» та відпрацювати професійне реагування ведучого.
6. Написати коротку рефлексію: «Чи може психологічна група бути ефективною, якщо учасник не готовий ділитися особистим досвідом?»

Практичне заняття 13. Стилі ведення групи (2 год.)

1. Проаналізувати приклади директивного, недирективного та гнучкого стилів ведення групи.
2. Визначити переваги, обмеження та потенційні ризики кожного стилю.
3. Проаналізувати ситуаційні завдання та визначити, який стиль ведення є найбільш доцільним у кожному випадку.
4. Провести рольову вправу, у якій одна й та сама групова ситуація розігрується з використанням різних стилів ведення.
5. Порівняти вплив різних стилів на активність, автономію, безпеку та відповідальність учасників.
6. Сформулювати принципи гнучкого вибору стилю ведення відповідно до мети, складу та стадії розвитку групи.

Практичне заняття 14. Влада ведучого та етичні межі впливу (2 год.)

1. Проаналізувати ситуації, у яких ведучий використовує професійну владу для організації та регулювання групової роботи.
2. Визначити відмінності між професійним впливом, психологічним тиском, маніпуляцією та примусом.
3. Проаналізувати етичні ризики використання авторитету ведучого та залежності учасників від психолога.
4. Розробити алгоритм професійного реагування на ситуацію, у якій учасник не погоджується з рішенням або вимогою ведучого.
5. Проаналізувати кейс «Ведучий наполягає на саморозкритті учасника» та визначити етично прийнятні способи реагування.
6. Сформулювати основні правила використання професійної влади ведучого без порушення автономії учасників.

Практичне заняття 15. Активне слухання в групі (2 год.)

1. Проаналізувати особливості активного слухання у взаємодії між ведучим та учасниками групи.
2. Відпрацювати навички підтримання уваги, відображення змісту й емоційного стану співрозмовника.

3. Провести вправу в парах на активне слухання з подальшим переходом до ситуації групового обговорення.
4. Проаналізувати типові помилки слухання: перебивання, передчасні поради, оцінювання, зміна теми та ігнорування емоційного змісту.
5. Визначити способи застосування активного слухання для підтримання участі різних членів групи.
6. Провести професійну рефлексію: «Чим активне слухання ведучого відрізняється від звичайної уважності до співрозмовника?»

Практичне заняття 16. Уточнення, перефразування та узагальнення в груповій роботі (2 год.)

1. Проаналізувати висловлювання учасників та визначити ситуації, у яких необхідні уточнення, перефразування або узагальнення.
2. Відпрацювати формулювання уточнювальних запитань без нав'язування власної інтерпретації.
3. Перефразувати висловлювання учасників так, щоб зберегти їхній зміст і не спотворити особисту позицію.
4. Відпрацювати узагальнення висловлювань декількох учасників для виділення спільної теми групового обговорення.
5. Проаналізувати типові помилки: оцінювання, надмірне узагальнення, нав'язування висновку та зміна змісту висловлювання.
6. Провести коротку вправу «Слухання → уточнення → перефразування → узагальнення» та оцінити якість виконання.

Практичне заняття 17. Зосередження уваги, поєднання висловлювань та робота із груповою темою (2 год.)

1. Проаналізувати ситуацію, у якій учасники висловлюють різні думки щодо спільної проблеми.
2. Визначити основну групову тему та відокремити її від другорядних або ситуативних висловлювань.
3. Відпрацювати способи зосередження уваги групи на актуальному питанні без надмірного контролю її взаємодії.
4. Виявити зв'язки між висловлюваннями різних учасників і сформулювати їх у спосіб, що сприяє подальшому обговоренню.
5. Провести мініобговорення, у якому студент-ведучий має утримувати групову тему та водночас забезпечувати участь різних учасників.
6. Проаналізувати, у яких випадках зміна групової теми є ознакою розвитку групового процесу, а не відхиленням від завдання.

Практичне заняття 18. Психологічні засоби встановлення контакту та регулювання групової взаємодії (2 год.)

1. Проаналізувати ситуації початку, розвитку та ускладнення взаємодії між ведучим і учасниками групи.

2. Визначити психологічні засоби встановлення професійного контакту: уважність, прийняття, послідовність, відповідність вербальної та невербальної поведінки.

3. Відпрацювати навички спостереження за змінами емоційного стану, активності та взаємодії учасників групи.

4. Проаналізувати способи адаптації формулювань, темпу, способу пояснення, інструкцій та зворотного зв'язку відповідно до вікових, культуральних, комунікативних та інших релевантних особливостей учасників групи без використання стереотипних припущень.

5. На основі стандартизованих професійних ситуацій провести мінісценарії, у яких ведучий має адаптувати власну комунікацію до особливостей учасників, забезпечуючи зрозумілість, повагу, недискримінаційність, толерантність і збереження професійної позиції.

6. Провести професійну рефлексію: «Як ведучий може адаптувати свою комунікацію до групи, не втрачаючи професійної позиції?»

Практичне заняття 19. Конформність і груповий тиск (2 год.)

1. Проаналізувати класичні та сучасні приклади впливу більшості на судження й поведінку окремого учасника.

2. Визначити інформаційні та нормативні чинники групового тиску.

3. Проаналізувати ситуаційний кейс і визначити, чому учасник погоджується з більшістю всупереч власній позиції.

4. Провести рольову вправу з прийняття групового рішення за умов різного рівня тиску більшості.

5. Визначити чинники, які допомагають учасникові зберігати автономність суджень.

6. Сформулювати рекомендації ведучому щодо підтримання можливості висловлення альтернативних позицій.

Практичне заняття 20. Групове одностайство та прийняття групових рішень (2 год.)

1. Проаналізувати кейс групового рішення, яке виявилось неефективним через прагнення до одностайності.

2. Визначити ознаки групового одностайства: придушення незгоди, самоцензура, ілюзія одностайності, недооцінювання альтернатив.

3. Порівняти групове одностайство з конформністю та визначити відмінності між цими явищами.

4. Провести вправу з прийняття групового рішення та проаналізувати, як позиція більшості впливала на висловлення альтернативних думок.

5. Розробити способи запобігання груповому одностайству: заохочення критичних запитань, пошук альтернатив, розподіл ролей, незалежне оцінювання варіантів.

6. Написати коротку рефлексію: «Чому група може прийняти гірше рішення, ніж окремі її учасники?»

Практичне заняття 21. Учасник, який монополізує групову взаємодію (2 год.)

1. Проаналізувати кейс учасника, який постійно бере слово, перебиває інших або переводить обговорення на власні проблеми.
2. Визначити можливі психологічні причини такої поведінки та її вплив на групову динаміку.
3. Визначити, у який момент активність учасника стає перешкодою для участі інших членів групи.
4. Розробити та відпрацювати декілька способів професійного втручання ведучого без приниження або стигматизації учасника.
5. Провести рольову вправу «Домінуючий учасник» та оцінити дії ведучого за критеріями чіткості, поваги й ефективності.
6. Сформулювати рекомендації щодо підтримання балансу участі в груповій взаємодії.

Практичне заняття 22. Мовчазний або дистанційований учасник (2 год.)

1. Проаналізувати ситуації, у яких учасник мало говорить, уникає контакту або залишається осторонь групової взаємодії.
2. Визначити можливі причини мовчання: сором'язливість, тривога, недовіра, опір, потреба у спостереженні або особливості групової ситуації.
3. Відрізнити добровільну низьку активність від ситуації, коли учасник фактично виключений із групової взаємодії.
4. Відпрацювати способи залучення мовчазного учасника без примусу до висловлювання.
5. Проаналізувати помилкові способи реагування ведучого: тиск, публічне вимагання відповіді, висміювання або навішування психологічних ярликів.
6. Написати коротку рефлексію: «Чи має ведучий прагнути до однакової активності всіх учасників?»

Практичне заняття 23. Опір, запізнення, порушення правил і провокаційна поведінка (2 год.)

1. Проаналізувати ситуаційні приклади опору, систематичних запізнень, порушення правил та провокаційної поведінки.
2. Визначити можливі індивідуальні та групові причини такої поведінки.
3. Розмежувати випадкове порушення правил, ситуативний опір та стійку деструктивну модель поведінки.
4. Відпрацювати способи встановлення меж і професійного реагування ведучого на порушення групових правил.

5. Провести рольову вправу з конфліктною ситуацією та визначити, які дії ведучого можуть посилити або послабити напруження.

6. Сформулювати алгоритм реагування на повторювану поведінку, що перешкоджає роботі групи.

Практичне заняття 24. Конфлікт між учасниками групи (2 год.)

1. Проаналізувати реальний або змодельований конфлікт між учасниками психологічної групи.

2. Визначити причини конфлікту, позиції, інтереси, емоції та актуальні потреби його учасників.

3. Проаналізувати вплив конфлікту на інших членів групи, групову згуртованість і психологічну безпеку.

4. Визначити момент, на якому ведучому необхідно втрутитися, та запропонувати можливі способи реагування.

5. Провести рольову вправу «Конфлікт у групі» та відпрацювати способи його конструктивного опрацювання.

6. Обґрунтувати стратегію професійного втручання ведучого у конфлікт, спрогнозувати можливі результати обраного втручання та його наслідки для безпосередніх учасників, інших членів групи, групової динаміки, згуртованості й психологічної безпеки, а також визначити критерії, за якими можна оцінити результативність такого втручання.

Практичне заняття 25. Конфлікт групи з ведучим (2 год.)

1. Проаналізувати ситуацію, у якій група відкрито або приховано протистойть ведучому.

2. Визначити можливі причини конфлікту: незгода з правилами, стилем ведення, розподілом влади, змістом роботи або поведінкою самого ведучого.

3. Проаналізувати межі професійної влади ведучого та можливості групи висловлювати незгоду.

4. Провести рольову вправу «Група не погоджується з ведучим» та відпрацювати способи професійного реагування.

5. Визначити дії ведучого, які можуть посилити протистояння, і дії, що сприятимуть відновленню конструктивної взаємодії.

6. Написати коротку рефлексію: «Чи може критика ведучого бути ресурсом для розвитку групи?»

Практичне заняття 26. Зворотний зв'язок: як надавати його без оцінювання особистості (2 год.)

1. Проаналізувати приклади конструктивного та деструктивного зворотного зв'язку.

2. Визначити відмінності між описом поведінки, оцінюванням особистості, інтерпретацією та психологічним ярликом.

3. Переформулювати оцінювальні висловлювання у конкретний, описовий і професійно прийнятний зворотний зв'язок.
4. Відпрацювати надання зворотного зв'язку за принципами конкретності, доречності, поваги та спрямованості на поведінку.
5. Провести вправу «Зворотний зв'язок без оцінювання» та здійснити взаємне оцінювання виконання.
6. Сформулювати правила надання й отримання зворотного зв'язку у психологічній групі.

Практичне заняття 27. Дебрифінг і завершення групового заняття (2 год.)

1. Проаналізувати структуру завершального етапу групового заняття та визначити його основні психологічні завдання.
2. Визначити відмінності між підсумковим обговоренням, груповою рефлексією та дебрифінгом.
3. Розробити послідовність проведення дебрифінгу: аналіз подій → усвідомлення переживань → осмислення досвіду → формулювання висновків.
4. Провести рольову вправу «Завершення групового заняття» з використанням прийомів рефлексії та дебрифінгу.
5. Проаналізувати можливі емоційні реакції учасників на завершення та визначити способи професійного реагування ведучого.
6. Розробити короткий сценарій завершення психологічної групи з урахуванням її мети, тривалості та особливостей учасників.

Практичне заняття 28. МікрОВедення групи: проведення студентом фрагмента групового заняття із взаємним зворотним зв'язком та професійною рефлексією (2 год.)

1. Підготувати та провести фрагмент групового заняття тривалістю 10–15 хвилин відповідно до визначеної мети, цільової аудиторії та етапу групового процесу.
2. Продемонструвати застосування навичок активного слухання, уточнення, перефразування, узагальнення, зосередження уваги та регулювання групової взаємодії.
3. Відреагувати на змодельовані складні ситуації: домінування учасника, мовчання, опір, незгода або виникнення напруження.
4. Отримати від інших студентів структурований зворотний зв'язок щодо професійної позиції, комунікації, роботи з груповим процесом та дотримання етичних меж.
5. Здійснити професійну рефлексію власного ведення: визначити сильні сторони, труднощі, помилки та конкретні напрями вдосконалення.
6. Сформулювати підсумковий висновок: «Які професійні навички є визначальними для ефективного ведення психологічної групи?»

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	96	162
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	14	24
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	28	26
Підготовка та оформлення результатів практичних, кейсових і проєктних завдань	28	38
Підготовка до поточного контролю	12	22
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	14	52

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з «Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

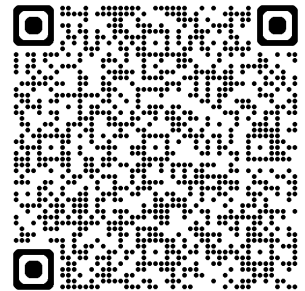
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#)

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу» здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про систему забезпечення академічної доброчесності” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Політика використання штучного інтелекту” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з

документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему забезпечення академічної доброчесності” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилення текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [покликанням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

Під час вивчення дисципліни здобувачі можуть ініціювати визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, відповідно до чинного Положення УКД. Наявність сертифіката підтверджує факт проходження відповідного навчання, але не є автоматичною підставою для зарахування тем або окремих видів роботи. Визнання здійснюється шляхом співставлення набутих результатів навчання з результатами, передбаченими дисципліною, та, за потреби, їх додаткового оцінювання у встановленому Університетом порядку.

Рекомендований орієнтовний перелік курсів:

№ з/п	Перелік онлайн-курсів	Тематичні складові / результати навчання дисципліни, щодо яких може бути ініційована процедура визнання (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище здобувача(ки))
1	Платформа Coursera Course «Psychology of Group Behaviors» https://www.coursera.org/learn/psychology-of-group-behaviors	Тема 4. Групова динаміка: стадії розвитку групи. Тема 9. Груповий вплив: конформність, поляризація, групове одностовство, вплив меншості.

		Тема 10. Складні учасники і складні ситуації в групі.
2	Платформа Coursera Course «Leadership Psychology: Enhancing Team Dynamics» https://www.coursera.org/learn/leadership-psychology-enhancing-team-dynamics	Тема 5. Норми, ролі, статус і групова культура. Тема 6. Згуртованість, психологічна безпека і довіра. Тема 7. Ведучий групи: позиція, стиль, влада і відповідальність.
3	Платформа Coursera Course «Discover Yourself, Build Relationships, and Navigate Groups» https://www.coursera.org/specializations/how-to-lead-groups-improve-relationships-and-know-yourself	Тема 5. Норми, ролі, статус і групова культура. Тема 6. Згуртованість, психологічна безпека і довіра. Тема 9. Груповий вплив: конформність, поляризація, групове одностудство, вплив меншості.
4	Платформа Coursera Course «Individual Behavior, Groups, and Teams» https://www.coursera.org/learn/individual-behavior-groups-and-teams	Тема 5. Норми, ролі, статус і групова культура. Тема 6. Згуртованість, психологічна безпека і довіра. Тема 9. Груповий вплив: конформність, поляризація, групове одностудство, вплив меншості.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Викладання дисципліни забезпечується навчальними аудиторіями, які дають можливість організовувати роботу в колі, малих групах, парах, здійснювати рольове та ситуаційне моделювання, а також наявними в Університеті мультимедійними й цифровими засобами, доступом до мережі Інтернет, системи дистанційної освіти Moodle, бібліотечних та електронних інформаційних ресурсів УКД. Для проведення онлайн- та змішаних форм навчальної взаємодії використовуються доступні Університету цифрові засоби комунікації та відеоконференцзв'язку.

Матеріали лекцій, професійні та ситуаційні кейси, завдання для практичних занять і самостійної роботи, методичні матеріали, вимоги до наскрізного проекту та підсумкового контролю, критерії оцінювання й рекомендовані джерела розміщуються на сторінці дисципліни в СДО.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного

мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця в галузі психології.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	пояснювально-ілюстративний метод; проблемний виклад; проблемно-пошуковий метод; евристична бесіда; кейс-метод; дискусійний метод	усний контроль; письмовий контроль; тестовий контроль
ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).	проблемно-пошуковий метод; евристичний метод; кейс-метод; метод моделювання професійних ситуацій; дискусійний метод	усний контроль; письмовий контроль; практичний контроль; педагогічне спостереження
ПРН12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.	проектний метод; проблемно-пошуковий метод; кейс-метод; метод моделювання професійних ситуацій; рольовий метод	письмовий контроль; практичний контроль; педагогічне спостереження; усний контроль
ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	дискусійний метод; евристична бесіда; рольовий метод; метод моделювання професійних і комунікативних ситуацій; кооперативне навчання	усний контроль; практичний контроль; педагогічне спостереження; самооцінювання та взаємооцінювання

ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань у тому числі демонструвати лідерські якості.	метод кооперативного навчання; рольовий метод; метод моделювання професійних ситуацій; ділова гра; дискусійний метод	практичний контроль; педагогічне спостереження; усний контроль; взаємооцінювання
ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	рефлексивний метод; проблемно-пошуковий метод; евристична бесіда; метод професійної рефлексії	письмовий контроль; усний контроль; педагогічне спостереження; самооцінювання
ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	проблемний виклад; кейс-метод; дискусійний метод; метод моделювання професійних ситуацій; евристична бесіда	усний контроль; письмовий контроль; практичний контроль
ПРН19. Розробляти та впроваджувати психоедукаційні інтервенції, спрямовані на підвищення психологічної грамотності, розвиток життєвих ресурсів і формування навичок самопомоги в різних вікових та соціальних групах.	проектний метод; проблемно-пошуковий метод; кейс-метод; метод моделювання професійних ситуацій; рольовий метод; кооперативне навчання	письмовий контроль; педагогічне спостереження; усний контроль
ПРН21. Виявляти та аналізувати психологічну природу конфліктів у міжособистісному, груповому й соціальному середовищі; добирати ефективні стратегії їх врегулювання, прогнозувати результати психологічної інтервенції в конфлікт та оцінювати її вплив на особистість і мікросоціум.	проблемно-пошуковий метод; кейс-метод; метод моделювання професійних ситуацій; рольовий метод; дискусійний метод; евристичний метод	усний контроль; письмовий контроль; практичний контроль; педагогічне спостереження

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	Аудиторна робота на семінарах, виконання самостійної роботи	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	Залік	40	25	40
Всього:	—	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів», яке розміщено на сайті університету в розділі «Публічна інформація»: <https://ukd.edu.ua/node/1149>

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі чотирибальної шкали – «2»; «3»; «4»; «5». У разі відсутності студента на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість «н» в журналі буде виставлено «0» (нуль балів), без права перескладання. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

Під час оцінювання результатів навчальної діяльності з дисципліни «Основи групової роботи в психології» додатково враховуються: коректність використання психологічного понятійного апарату у сфері групової роботи; здатність аналізувати групову динаміку, норми, ролі, статуси, групову згуртованість, психологічну безпеку та особливості групової взаємодії; обґрунтованість професійних рішень щодо проектування, організації та ведення психологічної групи; відповідність обраних форм і способів роботи меті, запиту, складу та етапу розвитку групи; здатність застосовувати базові навички групового ведення, підтримувати конструктивну взаємодію,

дотримуватися професійних меж і етичних принципів; якість професійної комунікації, рефлексії та зворотного зв'язку. Під час виконання практичних, кейсових і проєктних завдань додатково оцінюються здатність аргументовано добирати способи професійного реагування на складні ситуації та конфлікти в групі, прогнозувати можливі наслідки втручання ведучого, оцінювати його вплив на учасників, групову динаміку та психологічну безпеку, а також визначати напрями подальшого професійного вдосконалення.

Критерії оцінювання здобувача(ки) на практичному занятті:

Кількість балів	Характеристика
5 балів	Здобувач(ка) повно, самостійно та аргументовано розкриває зміст навчального питання або практичного завдання; коректно використовує понятійний апарат психології групової роботи; аналізує групову ситуацію з урахуванням мети групи, її складу, стадії розвитку, групової динаміки, норм, ролей, статусів, психологічної безпеки та особливостей взаємодії учасників. Запропоновані професійні рішення є обґрунтованими, етично прийнятними та відповідають межах компетентності психолога. Здобувач(ка) здатний(на) аргументувати вибір способу дії, передбачати його можливі наслідки для учасників і групового процесу, враховувати альтернативні варіанти реагування. Під час рольових, комунікативних та групових завдань демонструє належні навички взаємодії, професійної комунікації, рефлексії та дотримання етичних меж.
4 бали	Здобувач(ка) загалом правильно розкриває зміст питання або практичного завдання, коректно застосовує основні поняття та здатний(на) аналізувати групову ситуацію, однак допускає окремі неточності або неповно враховує окремі чинники групового процесу. Професійне рішення переважно обґрунтоване й етично прийнятне, але аргументація, прогноз можливих наслідків або розгляд альтернатив потребують уточнення. Під час практичної взаємодії демонструє необхідні вміння, хоча окремі дії потребують удосконалення.
3 бали	Здобувач(ка) демонструє базове, але фрагментарне розуміння навчального матеріалу. Визначає основні характеристики групової ситуації, однак аналіз є переважно описовим, неповним або містить суттєві неточності. Запропоновані професійні дії частково відповідають ситуації, але недостатньо обґрунтовані; не повною мірою враховуються групова динаміка, психологічна безпека, етичні межі або можливі наслідки втручання. Під час практичного виконання завдання потребує допомоги або додаткових уточнень викладача.
2 бали	Здобувач(ка) демонструє недостатнє розуміння змісту навчального матеріалу, допускає істотні помилки у використанні понятійного апарату та аналізі групової ситуації. Не може належно обґрунтувати професійне рішення або пропонує дії, що не відповідають меті, умовам чи стадії групового процесу. Не враховує важливі вимоги психологічної безпеки, професійної етики або меж компетентності психолога; практичні вміння сформовані на недостатньому рівні.

Критерії оцінювання професійно орієнтованого завдання / кейсу з групової роботи

Під час оцінювання професійно орієнтованого завдання / кейсу з групової роботи враховуються:

1. правильність визначення психологічної проблеми та особливостей групової ситуації;
2. коректність використання понять і закономірностей групової психології;
3. урахування мети, типу, складу та стадії розвитку групи, особливостей групової динаміки, норм, ролей, статусів, згуртованості та психологічної безпеки;
4. обґрунтованість професійного рішення або втручання ведучого;
5. здатність розглядати альтернативні способи професійного реагування та аргументувати їх переваги й обмеження;
6. прогнозування можливих наслідків обраного рішення для окремих учасників і групового процесу;
7. дотримання принципів добровільності, конфіденційності, поваги до автономії учасників, недопущення психологічного тиску та інших професійно-етичних вимог;
8. усвідомлення меж професійної компетентності психолога та, за потреби, необхідності перенаправлення чи супервізійної підтримки;
9. логічність, самостійність та аргументованість висновків.

Деталізовані критерії оцінювання професійно орієнтованого завдання / кейсу з групової роботи

Оцінка	Критерії
5 балів	Здобувач(ка) правильно визначає сутність проблемної групової ситуації, аналізує її з урахуванням групової динаміки, стадії розвитку групи, ролей, норм, статусів, взаємодії та психологічної безпеки. Запропоноване професійне рішення теоретично обґрунтоване, відповідає меті та умовам групової роботи, етичним принципам і межах компетентності психолога. Здобувач(ка) розглядає можливі альтернативи, прогнозує наслідки втручання для учасників і групового процесу, аргументує висновки та за потреби визначає підстави для зміни стратегії, перенаправлення або супервізійного звернення.

4 бали	Здобувач(ка) правильно визначає основні характеристики проблемної ситуації та пропонує загалом доречне професійне рішення. Аналіз і аргументація достатні, однак окремі аспекти групової динаміки, можливі альтернативи, ризики або наслідки втручання розкриті неповно. Етичні межі та психологічна безпека переважно враховані.
3 бали	Здобувач(ка) визначає основну проблему, але аналіз групової ситуації є неповним або переважно описовим. Запропоноване рішення частково відповідає умовам кейсу, але недостатньо обґрунтоване; не повною мірою враховуються особливості групової динаміки, психологічна безпека, альтернативні способи реагування або можливі наслідки втручання.
2 бали	Здобувач(ка) частково розуміє зміст ситуації, але допускає суттєві помилки у визначенні проблеми, застосуванні психологічних понять або виборі професійних дій, або відповідь не демонструє розуміння змісту професійної ситуації. Запропоноване рішення недостатньо пов'язане з умовами кейсу, не аргументоване або містить істотні ризики щодо психологічної безпеки, професійної етики чи меж компетентності психолога.

Самостійна робота здобувачів охоплює опрацювання питань, винесених на самостійне вивчення в межах лекційних тем; підготовку до практичних занять і рольового моделювання; аналіз професійних і ситуаційних кейсів; пошук та критичне опрацювання сучасних наукових і професійних джерел; підготовку складових наскрізного проекту програми психологічної групової роботи; розроблення психоедукаційних елементів групової роботи; підготовку до мікроведення; виконання професійно-рефлексивних завдань. Конкретний перелік обов'язкових завдань, строки їх виконання, форми подання та критерії оцінювання доводяться до відома здобувачів на початку вивчення дисципліни та розміщуються на сторінці дисципліни в СДО.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Під час оцінювання самостійної роботи враховуються повнота та самостійність виконання завдання; коректність використання психологічного понятійного апарату; здатність аналізувати групові процеси та аргументувати професійні рішення; логічність проєктування групової роботи за схемою «запит → мета → цільова аудиторія → завдання → зміст і методи → очікувані результати → критерії оцінювання»; обґрунтованість способів реагування на складні групові ситуації та конфлікти; дотримання принципів психологічної безпеки, добровільності, професійної етики та меж компетентності психолога.

Кількість балів	Опис критерію
5 балів	Завдання виконано повністю, самостійно та відповідно до визначених вимог. Здобувач(ка) демонструє глибоке розуміння закономірностей групової роботи, коректно використовує психологічний понятійний апарат, аналізує інформацію та аргументує професійні рішення. Якщо завдання передбачає проєктування групи або її окремого елемента, забезпечено логічний зв'язок між запитом → метою → цільовою аудиторією → завданнями → змістом і методами роботи → очікуваними результатами → критеріями оцінювання. Ураховано психологічну безпеку, добровільність, професійно-етичні вимоги та межі компетентності психолога. Висновки логічні й обґрунтовані.
4 бали	Завдання виконано повністю або майже повністю, демонструє достатнє розуміння матеріалу та здатність застосовувати психологічні знання до групової роботи. Основні професійні рішення є обґрунтованими, але окремі компоненти завдання розкриті недостатньо детально або містять незначні неточності. Логіка проєктування чи аналізу загалом збережена, етичні й безпекові вимоги враховані.
3 бали	Завдання виконано на базовому рівні, однак аналіз або проєктування є переважно описовими, неповними чи недостатньо аргументованими. Зв'язок між метою, завданнями, способами роботи та очікуваними результатами простежується частково. Допущено окремі суттєві неточності у використанні психологічних понять або професійному обґрунтуванні рішень. Етичні та безпекові аспекти враховані неповно.
2 бали	Завдання виконано частково або з істотними відхиленнями від установлених вимог. Здобувач(ка) демонструє недостатнє розуміння закономірностей групової роботи, допускає суттєві помилки в аналізі або проєктуванні, не може належно обґрунтувати запропоновані професійні рішення. Відсутній або порушений логічний зв'язок між метою, завданнями, змістом і очікуваними результатами; недостатньо враховані психологічна безпека, професійна етика або межі компетентності.
0 балів	Завдання не виконано або виконано повністю неправильно

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 бали і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, можуть здійснювати повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль з дисципліни «Основи групової роботи в психології» проводиться у формі диференційованого заліку та передбачає: розроблення конспекту групового заняття на одну з тем із переліку, визначеного викладачем; індивідуальне проведення здобувачем 15-хвилинного фрагмента групового заняття в умовах навчального

моделювання; підготовку письмової професійної рефлексії за результатами проведення. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль становить 40 балів: конспект групового заняття — 10 балів, проведення — 20 балів, професійна рефлексія — 10 балів.

Усі здобувачі виконують підсумкове завдання в однакових організаційних умовах. Перелік можливих тем, вимоги до структури конспекту та професійної рефлексії, порядок проведення залікового фрагмента і критерії оцінювання доводяться до відома здобувачів до проведення підсумкового контролю та розміщуються на сторінці дисципліни в СДО. Усі три компоненти підсумкового контролю є обов'язковими.

Компонент підсумкового контролю	Максимальна кількість балів
Розроблення конспекту групового заняття	10
Проведення групового заняття	20
Письмова професійна рефлексія	10
Разом	40

Критерії оцінювання конспекту групового заняття — 10 балів.

Конспект має містити: тему, цільову аудиторію, мету, очікувані результати, структуру заняття, опис методів і вправ, орієнтовний час, необхідні матеріали, правила психологічної безпеки та спосіб завершення / рефлексії.

Критерій	Макс. бал	Критерії оцінювання
1. Відповідність теми, мети та цільової аудиторії	2	2 бали — мета сформульована конкретно, відповідає темі, потребам і характеристикам цільової аудиторії; визначено реалістичні очікувані результати. 1 бал — мета загалом відповідає темі, але є надто широкою, недостатньо конкретно або частково не узгоджена з аудиторією. 0 балів — мета відсутня або не відповідає змісту заняття.

2. Логіка та структура заняття	2	2 бали — заняття має логічно пов'язані етапи: вступ / встановлення контакту → актуалізація → основна робота → обговорення / рефлексія → завершення; переходи між етапами обґрунтовані. 1 бал — структура загалом наявна, але окремі етапи недостатньо пов'язані або непропорційні. 0 балів — заняття є набором вправ без зрозумілої логіки.
3. Відповідність методів і вправ меті заняття	2	2 бали — методи та вправи безпосередньо спрямовані на досягнення мети й очікуваних результатів, відповідають віку, особливостям і формату групи. 1 бал — більшість методів доречні, але окремі вправи мають слабкий зв'язок із метою. 0 балів — методи не відповідають поставленій меті або умовам групової роботи.
4. Організаційна реалістичність	1	1 бал — визначено час етапів, необхідні матеріали, спосіб організації учасників; план реально виконати у відведений час. 0 балів — часовий або організаційний план відсутній чи очевидно нереалістичний.
5. Психологічна безпека та професійна етика	2	2 бали — передбачено добровільність участі, право відмовитися від саморозкриття, повагу до меж учасників, конфіденційність, недискримінаційність та способи мінімізації можливих психологічних ризиків. 1 бал — основні етичні вимоги враховано, але не всі ризики передбачено. 0 балів — наявні вправи або способи взаємодії, що передбачають примус, невиправдане саморозкриття чи інші суттєві етичні ризики.
6. Завершення та оцінювання результатів заняття	1	1 бал — передбачено структуроване завершення, рефлексію / зворотний зв'язок та спосіб співвіднесення результатів із поставленою метою. 0 балів — заняття не має належного завершення або способу оцінювання його результатів.
Разом	10	

Критерії оцінювання проведення залікового групового заняття — 20 балів

Критерій	Макс. бал	Критерії оцінювання

1. Початок заняття та організація групової взаємодії	2	2 бали — ведучий чітко представляє мету й формат роботи, встановлює контакт, зрозуміло формулює інструкції та створює робочу атмосферу. 1 бал — початок загалом організований, але інструкції чи рамки роботи не повністю зрозумілі. 0 балів — група не отримує необхідної орієнтації щодо мети та правил роботи.
2. Дотримання структури і керування часом	2	2 бали — основні етапи заняття реалізовано послідовно, час розподілено доцільно, ведучий гнучко адаптується до ситуації без втрати мети. 1 бал — є окремі труднощі з часом або переходами. 0 балів — структура істотно порушена, значна частина запланованого не реалізована через неналежну організацію.
3. Професійні мікронавички групового ведення	4	4 бали — ведучий доречно використовує активне слухання, уточнення, перефразування, узагальнення, постановку запитань, відображення змісту й емоцій, зосередження уваги та інші відповідні мікронавички. 3 бали — мікронавички переважно використовуються правильно, але є окремі неточності. 2 бали — використовуються окремі навички, проте непослідовно або механічно. 1 бал — використання мікронавичок мінімальне та потребує значного вдосконалення. 0 балів — професійні мікронавички практично не демонструються.
4. Фасилітація участі та групової взаємодії	3	3 бали — ведучий підтримує участь різних членів групи, не монополізує взаємодію, сприяє діалогу між учасниками та враховує групову динаміку. 2 бали — взаємодія підтримується, але окремі учасники або групові процеси залишаються поза увагою. 1 бал — ведучий переважно працює у форматі «ведучий — окремий учасник», а груповий процес використовується слабо. 0 балів — взаємодія не організована або дії ведучого перешкоджають участі групи.
5. Реагування на складні групові ситуації	3	3 бали — ведучий своєчасно розпізнає й професійно реагує на мовчання, домінування, незгоду, опір, порушення правил, напруження чи конфлікт; обрані дії є обґрунтованими й не порушують гідності учасників. 2 бали — ситуацію розпізнано та загалом опрацьовано, але реагування не повністю ефективно або своєчасне. 1 бал — ведучий потребує допомоги для вибору адекватного способу реагування. 0 балів — складна ситуація ігнорується або реакція ведучого погіршує груповий процес.

6. Професійно-етична позиція та психологічна безпека	4	4 бали — ведучий демонструє повагу до гідності й автономії учасників, не допускає примусу до саморозкриття, оцінювання особистості, стигматизації чи маніпулятивного тиску; дотримується професійних меж і підтримує психологічно безпечну взаємодію. 3 бали — етична позиція загалом належна, є незначні недоліки у формулюваннях або встановленні меж. 2 бали — окремі дії створюють ризики для психологічної безпеки, але коригуються після зворотного зв'язку. 1 бал — етичні та професійні межі враховуються недостатньо. 0 балів — допущено грубі порушення добровільності, гідності, конфіденційності або психологічної безпеки.
7. Завершення, рефлексія та дебрифінг	2	2 бали — ведучий структуровано завершує роботу, допомагає учасникам узагальнити досвід, співвіднести його з метою заняття та забезпечує психологічно коректне завершення взаємодії. 1 бал — завершення є, але рефлексія поверхова або недостатньо пов'язана з метою. 0 балів — заняття фактично завершується без підбиття підсумків і належного закриття групового процесу.
Разом	20	

Критерії оцінювання письмової професійної рефлексії — 10 балів

Орієнтовна структура письмової професійної рефлексії за результатами проведення групового заняття:

1. Мета і задум заняття. Яку мету було поставлено, яких результатів планувалося досягти, яку логіку та послідовність роботи було передбачено.
2. Фактичний перебіг заняття. Які етапи вдалося реалізувати відповідно до плану, які зміни довелося внести під час проведення та з яких причин.
3. Аналіз групової динаміки. Які особливості взаємодії, активності, ролей, емоційних реакцій, напруження, згуртованості або опору спостерігалися в групі.
4. Аналіз власних дій як ведучого. Які професійні дії, мікронавички та способи реагування були використані, з якою метою та наскільки вони відповідали ситуації.
5. Оцінювання результативності власних дій. Які дії були ефективними, які — недостатньо ефективними, і за якими ознаками це можна визначити.
6. Альтернативні варіанти професійного реагування. Які інші способи ведення, втручання або організації взаємодії могли бути застосовані та які їх можливі переваги й ризики.

7. Етичні аспекти та психологічна безпека. Як забезпечувалися добровільність, повага до меж учасників, недопущення примусу до саморозкриття, конфіденційність, недискримінаційність і професійні межі.
8. Корекція подальшої роботи. Що доцільно змінити в змісті, структурі, методах, інструкціях або стилі ведення під час повторного проведення заняття.
9. Професійний розвиток. Які власні професійні вміння потребують подальшого вдосконалення та які конкретні кроки для цього доцільно здійснити.

Критерій	Макс. бал	Критерії оцінювання
1. Аналіз відповідності проведеного заняття початковому задуму	2	2 бали — здобувач конкретно зіставляє заплановану мету, структуру та методи з фактичним перебігом заняття, пояснює причини відхилень. 1 бал — співставлення є, але переважно описове. 0 балів — аналіз відповідності плану фактичному проведенню відсутній.
2. Аналіз власних професійних дій	2	2 бали — здобувач критично й аргументовано аналізує конкретні дії ведучого, визначає їх доречність, сильні сторони та обмеження. 1 бал — називає окремі вдалі й невдалі дії без достатнього пояснення причин. 0 балів — рефлексія зводиться до загальних вражень.
3. Аналіз групової динаміки та реакцій учасників	2	2 бали — здобувач виявляє значущі групові процеси, реакції та зміни взаємодії й пов'язує їх із власними діями та умовами заняття. 1 бал — окремі реакції учасників описано, але без достатнього групового аналізу. 0 балів — груповий процес практично не аналізується.
4. Етична рефлексія та професійні межі	2	2 бали — здобувач аналізує питання добровільності, психологічної безпеки, професійних меж, можливого впливу своїх дій на учасників; за потреби визначає ситуації, що потребували б супервізійного обговорення. 1 бал — етичні аспекти згадані, але проаналізовані поверхово. 0 балів — етичні аспекти не розглянуто.

5. Висновки та план професійного вдосконалення	2	2 бали — сформульовано конкретні обґрунтовані зміни, які здобувач внесе в структуру або ведення заняття, та визначено конкретні професійні навички для подальшого розвитку. 1 бал — напрями вдосконалення сформульовані загально. 0 балів — відсутні конкретні висновки щодо подальшого професійного розвитку.
Разом	10	

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не склали залік повинні йти на перескладання.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F

Здобувачі, які не з'явилися на підсумковий контроль (диференційований залік) без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільний результат підсумкового контролю відповідно до встановленого в Університеті порядку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Бергхауер-Олас, Е. Л. Досвід проведення занять в рамках групи підтримки психічного здоров'я, реалізованого на базі закладів вищої освіти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2022. Вип. 1. С. 42–50. DOI: 10.32999/ksu2312-3206/2022-1-6
2. Бутенко, Н. В. Проведення групової роботи з сім'ями, які перебувають в складних життєвих обставинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2022. № 5. С. 11–15. DOI: 10.32782/psy-visnyk/2022.5.2
3. Дворник, М. С. Групи підтримки й адаптація українських воєнних мігранток у Каталонії. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2023. Вип. 2. С. 11–18. DOI: 10.32999/ksu2312-3206/2023-2-2
4. Групові форми роботи психолога в організаціях : конспект лекцій / укладачі: Н. В. Коляда, Д. Е. Данілова. Суми : Сумський державний університет, 2024. 174 с.
5. Оптимізація групової взаємодії в малих групах : посібник / П. П. Горностай, Л. Г. Чорна, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, Г. В. Циганенко ; за наук. ред. П. П. Горностая ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 126 с.
6. Панчук Н. П. Практикум з групової психокорекції: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою Практична психологія спеціальності 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 368 с.
7. Слюсаревський М. М., Н. В. Хазратова. Психологія груп: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. 164 с.
8. Чуніхіна, С. Л. Про розроблення в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України проблем психологічного благополуччя і психологічної безпеки молоді. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5. № 2. С. 1–7. DOI: 10.37472/v.naes.2023.5217
9. Corey, G. Theory and Practice of Group Counseling. 10th ed. Boston : Cengage Learning, 2023.
10. Forsyth, D. R. Group Dynamics. 7th ed. Boston : Cengage Learning, 2019.

Додаткова література

11. Байдарова, О. О. Групи взаємопідтримки осіб, які пережили психотравмувальні події. У: Чуйко О. В. (ред.). *Сучасні теорія і практика*

соціальної реабілітації : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. С. 270–302.

12. Байдарова, О., Качан, В. Вжити і жити під час війни: групи підтримки як ресурс психосоціальної допомоги. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота*. 2024. № 1(10). С. 5–15. DOI: 10.17721/2616-7786.2024/10-1/1.

13. Байдарова, О., Карагодіна, О. Сучасні підходи до дослідження роботи груп психосоціальної підтримки в умовах війни. *Соціологія – Соціальна робота та соціальне забезпечення – регулювання соціальних проблем* : матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2022. С. 104–106.

14. Зінько, О., Мітченко, К. Групи психологічної підтримки як метод становлення особистісної зрілості українців під час воєнного часу. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 13(18). С. 187–198. DOI: 10.52058/2786-4952-2022-13(18)-187-198.

15. Інтер-агентський постійний комітет (IASC). Керівні принципи з питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайних ситуацій. Київ : Університетське видавництво «ПУЛЬСАРИ», 2017. 216 с.

16. Штифурак, В. Є., Штифурак, В. С., Бурлака, Н. І. Психологія соціального впливу у процесі групової роботи : монографія. Вінниця : ВТЕІ ДТЕУ, 2023. 340 с.

17. Штифурак В. С. Теорія і практика групової роботи: навчально-методичний посібник. Вінниця : ВДПУ, 2012. 198 с. DOI: [https://doi.org/10.31652/159.98\(075.8\)-1-198](https://doi.org/10.31652/159.98(075.8)-1-198)

18. Corey, G., Corey, M. S., Haynes, R., Moulton, P. *Groups: Process and Practice*. 10th ed. Boston : Cengage Learning, 2021.

Електронні інформаційні ресурси

1. Автоматизована інформаційна система «Я-ПСИХОЛОГ». URL: <https://я-психолог.укр/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний вебсайт. URL: <https://www.nbuv.gov.ua/>
3. Google Scholar : пошукова система наукової літератури. URL: <https://scholar.google.com/>
4. Coursera : платформа онлайн-навчання. URL: <https://www.coursera.org/>
5. Prometheus : платформа онлайн-освіти. Каталог курсів. URL: <https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>
6. Psychology Library / University of Cambridge. URL: <https://bio.lib.cam.ac.uk/psychology-library>